

Аліна Лавник, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти Національного авіаційного університету. Науковий керівник – кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики **Олена Мельникова-Курганова**

СМИСЛИ ТА КОНТРСМИСЛИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ

У статті розкрито один із ключових аспектів аналізу конфліктів є їх смислова природа та зв'язок з геополітикою. Війна не завжди є результатом прямого зіткнення сил, а часто є результатом саме конфлікту інтересів та ідеологій. Наприклад, історично було чимало конфліктів, які виникали через ідеологічні суперечності між капіталістичним і комуністичним світом. Розуміння цих процесів допомогло б не лише у виявленні неочевидних причин конфліктів, а й у розробці ефективних стратегій міжнародної безпеки та миротворчості.

Ключові слова: *війна сенсів, ідеологічні суперечності, міжнародна безпека, інформаційна війна, геополітика*

Вступ. У сучасному світі одним із ключових аспектів аналізу конфліктів є їх смислова природа та зв'язок з геополітикою. Війна не завжди є результатом прямого зіткнення сил, а часто є результатом саме конфлікту інтересів та ідеологій. Наприклад, історично було чимало конфліктів, які виникали через ідеологічні суперечності між капіталістичним і комуністичним світом. Розуміння цих процесів допомогло б не лише у виявленні неочевидних причин конфліктів, а й у розробці ефективних стратегій міжнародної безпеки та миротворчості.

Усі види війн спрямовані на зміну поведінки опонента, проте для досягнення цієї мети вони використовують різний інструментарій. Фізична сила потребує миттєвої реакції, тоді як інформаційна війна формує поточний порядок денний, а смислова війна працює на довгострокові перспективи, перетворюючи не лише окремі факти, а й змінюючи саме розуміння та

смісловий контекст. Таким чином, інформаційні війни можуть змінювати лише набір фактів, тоді як смислові війни перетворюють набір знань. У світі кіберзалежності країни можуть бути залежними як у вимірі інформації, так і у смислового вимірі. Смислові війни входять в інші країни відповідно не лише до політичних, а й до економічних завдань. Наприклад, Японія застосовує інструментарій м'якої сили до тих країн, куди йде її бізнес. В минулому найбільш тривалими були релігійні війни, які за визначенням є смисловими. Це пов'язано з феноменом вибіркового сприйняття, відповідно до якого людина бачить навкруги тільки те, що відповідає її картині світу. Модель світу прямо та опосередковано формує ті інформаційні потоки, якими користується людина. Але мир – це необхідність для планети, «вічний» мир, як називав Кант це означає мир, якого не містить сама природа передумови відновлення війни [1].

Смісловий вимір війни вищого рівня пов'язаний із функціонуванням ідеологічних систем з їх особливими уявленнями про порядок, за яким мають жити люди, та про цінності, якими вони мають керуватись у повсякденному житті. Водночас вказане співвідношення залежать від гостроти та масштабів невирішених проблем в тих чи інших сферах життєдіяльності суспільства та держав. Серед цих проблем, зокрема високий рівень невизначеності наслідків глобалізаційних процесів для національної безпеки, зростання загрози втрати самодостатності національно-державної форми людського буття у природі сучасних військово-політичних (збройних) конфліктів. Це дає підстави констатувати, що в сучасних умовах трансформації світового порядку:

- зберігається конфліктний потенціал, який генерується протиріччями: між цивілізаційними, геополітичними, економічними, політичними, військовими та іншими;

- цивілізаційні фактори відіграють визначальну роль у формуванні геополітики держав та їх геополітичного позиціонування, а відтак формують геополітичний обрис сучасної цивілізації [3].

Особливість російської пропаганди і дезінформації в Україні, особливо під час повномасштабного вторгнення, полягає в тому, що вона має системний,

повторювальний характер. Росія часто використовує тактику звинувачень інших у діях, які сама може вчинити або має намір здійснити. Заяви про те, що "Україна вісім років бомбила Донбас" або "Польща хоче загарбати українські землі", спрямовані на зняття відповідальності з Росії за свою агресію. Ці заяви, перш за все, розраховані на внутрішню російську аудиторію, але іноді можуть бути використані на міжнародній арені для залучення підтримки прибічників Путіна в інших країнах. Пропагандистичні наративи щодо України, які використовуються, залишаються практично незмінними протягом тривалого часу. Це досягається за допомогою поширення негативних думок про військове та політичне керівництво, а також формуванням впливу на громадську думку. Пропагандисти з Росії вже не вперше використовують тему корупції в Україні як інструмент маніпуляції. Новини про "найкорумпованішу державу Україну", яка, як стверджують, сама себе руйнує, з'являлися в російських ЗМІ ще десять, п'ять або два роки тому [4]. Ще однією важливою лінією є використання вразливостей українського суспільства, зокрема його побутових проблем. Цей підхід особливо активізувався під час атак на енергетичні об'єкти та руйнування теплових електростанцій в останні місяці в Україні.

Матеріали і методи. В своїй роботі я використовувала загальні методи наукового пізнання, а саме метод порівняння, індукції та узагальнення. Проведено систематичний аналіз наукової літератури, що стосується виявлення смислів та контрсмислів в інформаційних війнах, в тому числі російсько-українській.

Результати. Запропоновано рекомендації для міжнародних спільнот, політичних лідерів та громадськості з метою попередження та вирішення військових конфліктів з урахуванням геополітичних факторів. Смысловий вимір війни вищого рівня пов'язаний із функціонуванням ідеологічних систем з їх особливими уявленнями про порядок, за яким мають жити люди, та про цінності, якими вони мають керуватись у повсякденному житті. Водночас вказане співвідношення залежать від гостроти та масштабів невирішених проблем в тих чи інших сферах життєдіяльності суспільства та держав. З

урахуванням геополітичних факторів та складності військових конфліктів, рекомендації для міжнародних спільнот, політичних лідерів та громадськості можуть включати такі аспекти:

- Уникати однобічних рішень, які можуть призвести до зростання напруги та ескалації конфлікту.
- Пропагувати культуру миру, толерантності та взаєморозуміння серед громадськості.
- Продовжувати роботу над зміцненням міжнародного правопорядку та механізмів врегулювання конфліктів.

Висновки. В сучасних умовах трансформації світового порядку зберігається конфліктний потенціал, який генерується протиріччями: між цивілізаційними, геополітичними, економічними, політичними, військовими та іншими; цивілізаційні фактори відіграють визначальну роль у формуванні геополітики держав та їх геополітичного позиціонування, а відтак формують геополітичний обрис сучасної цивілізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Георгій Почепцов. Смыслові та інформаційні війни: пошук відмінностей. URL: <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/4569/2013-03-17-smyslovi-ta-informatsiyuni-viynu-poshuk-vidminnostey/> (дата звернення 09.04.2024)
2. Мельникова-Курганова. Дезінформація в соціальних медіа: соціокомунікаційний аспект. Розвиток наукових міжгалузевих досліджень. Матеріали науково-практичної конференції. Вінниця: Молодий вчений, 2021. С.43-46 (дата звернення 09.04.2024)
3. Породження війни з безсилля миру: смислова логіка війни. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/porodzhennya-viynu-z-bezsylyya-myru-smyslova-lohika-viynu> (дата звернення 09.04.2024)
4. «Поглинання України почалося». Навіщо Росія вигадала фейк про намір Польщі анексувати західні області України. URL:

<https://ms.detector.media/propaganda-ta-vplivi/post/30683/2022-11-17-poglynnannya-ukrainy-pochalosya-navishcho-rosiya-vygadala-feyk-pro-namir-polshchi-aneksuvaty-zakhidni-oblasti-ukrainy/> (дата звернення 09.04.2024)

Аліна Кутенець, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету. Науковий керівник – кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики **Олена Мельникова-Курганова**

НЕЛІНІЙНІ МЕТОДИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ В ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙНАХ

У статті ретельно розглядається роль нелінійних методів стратегічних комунікацій у сучасному інформаційному просторі. Особлива увага приділяється їх впливу на формування громадської думки та мобілізацію суспільства, а також аналізу нових можливостей цих методів у протидії пропаганді та дезінформації. Висвітлюються конкретні приклади їх успішного застосування, що робить статтю актуальною та цікавою для дослідження в галузі комунікацій та інформаційних війн.

Ключові слова: стратегічні комунікації, інформаційна війна, пропаганда, дезінформація, нелінійні методи.

Нелінійні методи стратегічних комунікацій – це підхід до комунікаційної стратегії, що використовує нестандартні методи для досягнення поставлених цілей в сфері комунікацій. Основна роль полягає в тому, щоб використовувати креативні та інноваційні способи залучення уваги аудиторії, відмінні від традиційних засобів масової комунікації, таких як радіо, преса, телебачення [1].

У контексті держави стратегічні комунікації мають вирішальне значення, особливо в часи кризових ситуацій, таких як повномасштабне вторгнення. У випадку України, яка зазнає агресії з боку Росії, стратегічні комунікації грають